

DÉLMAGYARORSZÁG

AZ MSZMP SZEGED VÁROSI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Piacról élünk

A mint messzebb repül tőlem az ifjúság édes madara, egyre nagyobb nosztalgiával nézek a szárnycsapások után. Így aztán a fülem is érzékenyebb a fiatal szóra. Már régóta megjegyzés nélkül nyugtázom az olyan vélekedést, bezeg a mi időnkben... Mondják az idősebbek azzal a rátartással, mennyivel könnyebb ma fiatalnak lenni. Mi is a piacról élünk, érvelnek a tizen- és huszonevesek, és egy szuszra felsorolják gondjaikat. Ebből a szóváltásból nem maradhatnak ki a negyven- vagy hatvanévesek sem, és ők is mondhatják, a paic nekik is piac. Amióta világ a világ, azóta tart ez a barátságos egymásra mutogatás az ifjabb és idősebb évszázatok között. Nehéz döntőbírónak lenni, és privát vélemények szerint nem is szabad vállalni ezt a tiszteletet.

A dolgok természetrajzából következik, hogy minden korosztálynak más és más a gondja. Mint ahogy ugyanabba a folyóvízbe mégegyszer nem lehet belelépni, ugyanúgy egyetlen évszázad sem tudja elődeinek körülményét átélni. Húsz évvel ezelőtt a fiatalok azért törtek lándzsát, mert kevés volt az olyan közéleti fórum, ahol kibeszélhették magukat, vita'kozhattak. Egybehangozóan követelték, több demokráciát, párbeszédet... Ma azt olvasom ki az egyik népi ellenőrzési vizsgálatból, hogy néha már sokallják a közélet teremtette vitaközlési lehetőségeiket. Többek között ilyen megfontolással, minek annyit beszélgetni. Az ifjúsági parlamentek tapasztalatait elemezve kiderült, gyakran egy-egy találkozóon bizony csak lézengtek a résztvevők, nagyon kevesen jelentkeztek a disputára. Nem késnek a mentegető magyarázatok. „A munka után plusz feladatokat keresünk és vállalunk, hogy össze tudjuk dobni a lakásbeugró árát.” Régen is, most is a lakás a sarkalatos gond, persze más és más a megjelenési forma.

Húsz évvel ezelőtt többnyire az egyéni ambíciók határozták meg a társadalomba való beilleszkedési módot. Ma a fiatal szakember elsősorban attól teszi függővé életútját, hol milyen gyorsan, mennyi pénzért tud lakást vásárolni. Húsz évvel ezelőtt 5-8 évig is várakozni kellett egy-egy összkomfortos otthonra, igaz a térítési díj potom összegbe került. No, de nem volt elegendő lakás. Ma egy vagy másfél éves várakozás után be lehet költözni az új otthonba. Nem 10 ezerért, hanem 150 ezer forintért. Mielőtt bármelyik olvasóban olyan érzés fűződne, hogy a két véletlen szembe akarom állítani, a két korszakot ki akarom egymás ellen játszani, tisztes szándékomat tovább magyarázom. A történelem óriás csizmájával lépdelve húsz esztendő parányi idő. Emberi sorsokat tekintve mégis jelentős a távolság. Én most úgy érzem, hogy nekem akkor nem volt nehezebb, mint egy mostani tinédzsernek. A mai tizenéves biztosan szemembe veti az ő gondját. Ebben a kérdésben döntetlen az állás — azért lényeges különbséget egy dologban látok.

A békés konszolidáció évei alatt annyit felhalmoztak a családok, hogy fiaikat, lányukat egy-egy takarékbetétkönyvvel útjukra bocsáthatják. Feltételeken fogalmaznak, mert nem mindenki tette, tehette, teszi. Sok mindentől függ ez a gesztus, attól kezdve, hogy együtt maradt-e a család, elváltak-e a szülők, az „ösök” szorgalmáig, tehetségéig bezárólag. El szeretném kerülni a félreértést, semmilyen otthoni támogatás ellen nem pereltek, mindenkinek jól jön(ne) a segítség. Am az utóbbi egy-két évben — ahogy a lakásárak és a fiatalok keresete között az olló egyre szélesebbre nyílt — úgy érzem, a huszonevesek társadalmi beilleszkedésében egyre nagyobb szerepet játszik a szülői segítség. Ugyanis a „megállapodottságnak” továbbra is sarkköve a lakás és az otthonteremtésben egyre jobban meghatározó; van-e a szülőnek pénze, mert a gyerekek zsebében kevés forint csörög. Elsősorban a fiatal értelmiségi ismerősök sorsa győz meg arról, hogy az otthon egyre jobban meghatározza az életutakat. Például úgy, hogy a tehetséges, okos, friss diplomás nem marad bent az egyetemen, ahol a képességeit a legjobban tudná kamatoztatni. Inkább elmegy falura, jövedelmezőbb állásért, mert csak így tudja összehozni a lakásrávalót. Biztosan többen is ismernek olyan történetet, amikor egy fiatal tanár, mérnök átmenetileg vagy végleg felcseréli a fehérek köpenyét a jobban jövedelmező foglalkozásra. A szakmai ambíció alóli felmentés okai igen hangzanak: „Otthonról nem segítettek, kénytelen voltam mást lépni.” No, de ott a munkahely. Mit tehet a vállalat, az intézmény, a gyár ez ügyben?

Ismerve a jelenlegi gyakorlatot, a bérigazgatás lehetőségét, a vállalati nomenklatúrát, megragadom ezt az alkalmat és soraimmal arra biztatnám a gyárigazgatókat, intézményvezetőket, hogy bátrabban differenciáljanak. Nem is helyes ez a kifejezés, kissé már elkopott. Inkább azt hangsúlyoznám, futassák ki azokat a huszoneveseket is, akik szorgalmasak, tehetségesek és ne kárhoztassák őket arra, hogy a számarlétrán árszalva jussanak előbbre. Abban az értékrendben — ahol a mérőegység a teljesítmény — életkorra való tekintet nélkül mindenki találja meg a helyét. Nagyon jól tudom, igazságtalanság lenne minden intézményt, vagy gyárat egy kalap alá venni, hiszen éppen a vállalkozásokkal, a gazdasági munkaközösségek szervezésével több helyen jó lehetőségeket biztosítanak a huszoneveseknek az előrelépéshez.

Észrevételeimet azzal a reménnyel, de nem kincsári optimizmussal zárom, ma sem könnyű a fiataloknak, soha nem is lesz az — de fiatalnak lenni rettentő jó dolog.

Halász Miklós

Gazdasági körkép

Lépések a kibontakozás útján

A tavalyi esztendő adatait fölmérve, most az egyik legfontosabb feladat a vállalatoknál, hogy meghatározzák az idei év legfontosabb tennivalóit. Vegyük sorra, mi volt tavaly komoly probléma! Az anyagellátást 1983-ban, főként az első felében, két tényező nehezítette: a tőkés importreferenciakeretet a súlyos pénzügyi nehézségek miatt negyedéves ütemezésben vehették csak igénybe a vállalatok. Idén bármikor behozhatják az egész évszázad keretüket — csak értékben nem léphetik túl. Tavaly a szocialista partnerek egy részével áprilisban írták alá a kétoldalú állami-közvetített szerződéseket, előbb tehát nem voltak biztosak a kiszállítás feltételei. Idén az éves terv készítésének idejére ezek a kérdések tisztázódtak. Más kérdés, hogy lesz-e a szerződések ellenére csúszás, minőségi probléma, s az sem közömbös, hogy a szerződésben milyen hosszú határidőre vállalják a szállítást. Jámor óhaj: bár a hazai vállalatok egymás közötti rossz kapcsolata se akadályozná végre a partnerek munkáját!

Ami a munkaerő mozgását illeti, feltehetőleg gyorsul az a tendencia, hogy a hatékonyabban dolgozó cégek többet tudnak fizetni, ezért oda vándorol át a munka-

erő a kevésbé hatékony vállalatoktól. Bácskai Tamás, a Magyar Nemzeti Bank ügyvezető igazgatója mondta a televízióban, a Kockázat legutóbbi adásában: demográfiai robbanás jelenleg nem módosítja a munkaerőhelyzetet. A hatékonyabb vállalatok csak a gyengék rovására juthatnak munkaerőhöz, s a gazdaságirányítás támogatja is ezt a tendenciát.

1984-ben sem lesz könnyebb a helyzetünk a világpiacon. Csak korszerű, jó minőségű termékkel lehet helytállni. Ugyanakkor szocialista partnereinknél is jelentkeznek gazdasági gondok, s ezekre ők is részben a beruházások visszafogásával válaszolnak. A lényeg: gazdasági eredményeink eddigi javulása nagy részben a beruházások és a fogyasztás visszafogásából származott. Hosszú távon ez a tendencia nem folytatódhat, mert akkor sokkal jobban elmaradunk a világtól. Az egyetlen számottevő lehetőség: a vállalati teljesítmények javítása.

Ami Szegedet illeti: a tervek szerint az ipar és élelmiszeripar teljesítménye átlagosan 3 százalékkal növekszik, ezen belül a vegyipar és az ipari szövetkezetek az átlagot meghaladóan fejlődnek. A többi már az egyes üzemeken múlik.

Túladni a készleten

Borban az igazság, tartja a mondás, és a tavalyi esztendő igazolta is őseink megfigyelését. A pincegazdaság munkája jól példázza a mostani gazdasági viszonyokat. Ömlött hozzájuk a szőlő és csak csordogált tőlük a bor. Mostanra tekintélyes készlet halmozódott a pincékbe. A gyorsmerleg szerint az ügynevezett többletkamatteher 18 millió forint, a szabályozók módosítása miatt pedig 20-21 millió forint nyereségtől esnek el. Ettől függetlenül nem csüggednek. Optimizmusukra az ad alapot, hogy rögtön az év elején sikerült „löhönniük” a borpiacot. A nyugatnémet borkereskedők tetszett a magyar pincemesterek munkája és elégedetten nyugtázta a kóstolónak vásárolt 500 hektó szegedi bort, majd újabb megrendelést kopogtatott a telexgépén.

A választék bővítésére ezután fehér és fekete köntösbe öltöztették a Rajnai Rizling és a Csongrádi Cabernet palackjait. A jobb kelendőség kedvéért két-nyelvű címkéket ragasztanak rájuk. Persze mindez magában nem sokat jelentene, ha a hosszú nyakú üvegek tartalma nem érné el a világszínvonalú minőséget. Ahogy Marsi Mihály igazgató és Dudás László műszaki igazgatóhelyettes elmondotta, eddig a feltételek nem voltak mindig adottak a minőségi borok előállítására és továbbadására. Két éve má: önállóan bonyolíthatják exportjukat, de még nem alakultak ki teljesen a jó kínálás módjai. Nehéz betörniük a nyugati borpiacra, mert a tőkés országok kereskedőinek is nagyon eladó a portékájuk.

Mindez nem veheti el a borászok kedvét, hiszen a kiforrt mu-ton előbb-utóbb túl kell adniuk. A jövő héten két műszakban járatták a palackozó gépsorokat. (3,7 millió db. 7 decis üveget töltenek exportra.) Szép reményekkel kecsegtet, hogy tavaly befejeződött a csongrádi vörösbor-feldolgozó és sző-

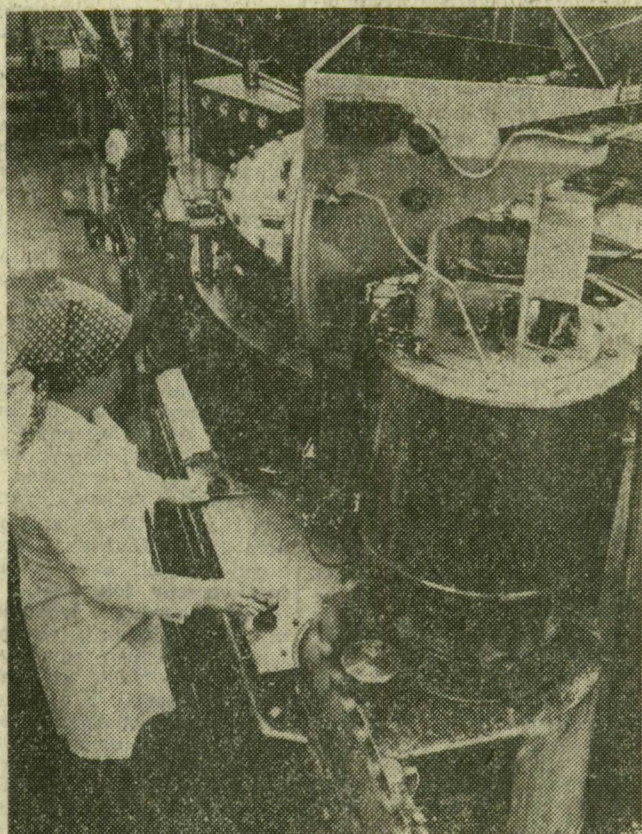
regi palackozóüzem rekonstrukciója, így most már a minőség javítása nem ábránd. A mostani előjelzések szerint év végére megháromszorozódik a tőkés export. Az angol és japán üzletembereket sorolják a komoly ajánlattevők közé. Hetezer hektoliter boron szeretnének túladni — konvertibilis devizáért.

A tervek 800 millió forintos árbevételrel számolnak az idén. A hagyományos borkészítésen kívül főleg üdítőket, szikvízzel kívánják bővíteni a pincegazdaság repertoárját. Nemsokára a boltokba kerülnek a kis üvegek nektárok, amelyeket 2,5 decis palackokba töltenek. Az ismert kajszli- és őszibaracklé mellé a pultra teszik az „újonc” feketeribizkét is. Az ásványvizek családját is

szaporítják, literes és annál kisebb üvegekbe palackoznak Anna-vízet. A félliteres palackokból inkább a vendéglők, a kicsivel pedig a presszók borivóinak kínálnak kísérőt.

A belföldi piacnak fölkinálták a teljes áruskálát. Három környező megyében nincs különösebb gond az értékesítéssel, bár napról-napra nagyobb a konkurrencia. Más pincékkel még csak sikerül egyezsére jutniuk, de az egyre jobban erősödő teeszek, állami gazdaságok sok vevőt „oroznak el” előlük.

A pincegazdaság, hogy minél kevesebb gondja legyen az üveghiány miatt, gyűjtő járatot indít a boltokhoz, vendéglőkhöz. Ez is egyik apró mozzanata a többlettermés levezetésének.

Palackozó gépsor a Pincegazdaság Fonógyári úti üzemében

Nem csokoládégyár

— Valamikor a kohászati iparágban volt egy csomó kedvezmény más ágazatokhoz képest. Mostanra ezek megszűntek: nem kapunk kiemelt fizetést, általánossá vált a szabad szombat. Nálunk továbbra is nehéz, egészségre ártalmas a munka, bár sokat javítottunk a körülményeken. Nem vagyunk versenyképesek a munkaerőért folytatott versenyben — panaszkolja Bódi László, az Öntödei Vállalat szegedi vas- és fémöntődjének igazgatója.

— Mennyi a létszámcsökkenés?

— Átlagosan nem sok. Rendkívül nagy azonban a fluktuáció. Nyugdíjba mennek régi, megbízható emberek, azok a fiatalok, akik a helyükbe jönnek, minőségileg gyengébb munkaerőt jelentenek. A táppénzen töltött napok száma évről-évre emelkedett tavaly. A munkafegyelem is romlott. A fiatalokról lepergett a figyelmesség, nem szegyelek az igazolatlan mulasztásokat. Kellene differenciálnunk, de miből? Nem csokoládégyár a miénk, lassan már ott is lehet annyit keresni, mint nálunk. (Az éves bérszínvonal 60 ezer 140 forint.)

— Milyen évet zártak?

— Nehezett. A Rába-gyár lemondta 10-12 ezer darabos fékdobrendelését. Kiesett a MÁV-nak szállítandó féktuskók is, visszamondták a rendelést. Kevesebb csatornaöntvény készítettünk — megrendelőink egy része öntődjékhöz pártolt. Emiatt több mint ezer tonnával kevesebb a termelésünk, bár értékben nincs nagy kiesés.

— Miért fordultak el a megrendelők?

— A Rába ezentúl a Soroksári Vasöntődjével dolgozt. Most készült el ott egymilliárd forintért egy nagyberuházás. Jobb minőséget produkálnak, mint amit mi tudunk. A MÁV a saját öntődjében készíti ezentúl a féktuskókat.

— És a csatornaöntvények? Mivel indokolták, hogy ezentúl tsz-ektől rendelnek?

— Azt állították, hogy mi drágán és későn szállítunk. De énszerintem inkább az van mögötte, hogy az ügyintézőknek jó kapcsolatuk van azokkal a tsz-ekkel.

— Mivel tudták helyettesíteni a kieső termékeket?

— Súlyra könnyebb, de jobb árfekvésű árut készítettünk. Szerencsére úgyis vége már a tonnaszemléletnek. Csökkentjük a selejt mennyiségét, ennek érdekében tovább szélesítjük a teljesítménybérézést. Az anyagellátás kedvezőbb lesz idén. Mindent megteszünk a munkások kényelméért, szociális ellátásukat bővítettük. Tartjuk a szállítási határidőket. De ha nem támogat nagyobb fizetési lehetőséggel az állam a kisvállalkozások elszívják tőlünk a munkaerőt. Engem ez nagyon aggaszt: havá lesz így a munkásosztály nevelése?

Tanács István Majoros Tibor